

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ HALK SAĞLIĞI ANABİLİM DALI TOPLUM İÇİN BİLGİLENDİRME DİZİSİ (2024/2025-29)

4 ŞUBAT DÜNYA KANSER GÜNÜ (2025)

Kanser herhangi bir doku ya da organda hücrelerin kontrolsüzce çoğalması ve yayılmasıyla karakterize olan bir hastalıktır¹. Dünyada 2022 yılında 19.976.499 yeni kanser vakası ortaya çıkmıştır². Dünya genelinde 2022 yılında erkeklerde ölüme en sık yol açan kanserler sırasıyla akciğer (1,57 milyon ölüm), prostat (1,47 milyon ölüm) ve mide (0,68 milyon ölüm) kanseri iken, kadınlarda 2022 yılında en çok ölüme yol açan kanserler sırasıyla meme (2,3 milyon ölüm), akciğer (0,91 milyon ölüm) ve serviks (0,66 milyon ölüm) kanseri olmuştur³.

Dünyada olduğu gibi Türkiye’de de kanser en önemli halk sağlığı problemlerin başında gelmekte hasta-hasta yakını ve toplumun diğer bireylerini farklı düzeylerde etkilemektedir. Hem ülke nüfusunun hem de tanı yöntemlerinin artması ile her yıl yeni tanı sayısı da artmaktadır: Dünya Sağlık Örgütü ve GLOBOCAN tarafından yayınlanan 2022 yılı verilerine göre Türkiye’de 2022 yılında 240.013 kişi yeni kanser tanısı almış; 129.672 kişi kanser nedeni ile hayatını kaybetmiştir.

Kanserin oluşumunda bireyin genetik yapısının yanı sıra dış faktörler de etkilidir. Bu dış faktörler şunlardır: ⁴

- ✓ Ultraviyole ışınları ve iyonize radyasyon gibi fiziksel karsinojenler (kansere yol açıcı maddeler)
- ✓ Asbest, tütün ürünleri, alkol, kirli yiyeceklerde bulunabilen aflatoksin ve kirli sularda bulunabilen arsenik gibi kimyasal karsinojenler
- ✓ Virüs, bakteri ve parazit enfeksiyonları gibi biyolojik karsinojenler

Kansere en sık yol açan sebepler arasında ÖNLENEBİLİR nedenlerin bilinmesi ve önlenmesi önemlidir: Bunların başında tütün kullanımı, yüksek beden kütle indeksi (BKİ), alkol tüketimi, meyve ve sebze tüketiminin az oluşu ve yetersiz fiziksel aktivite gelmektedir; hava kirliliği yüksek bölgelerde akciğer kanseri riskinin önemine dikkat çekilmelidir. Düşük ve orta gelirli ülkelerde HPV ve hepatit virüsleri kanser vakalarının %30’unun oluşumundan sorumlu olduğu bilinmekte olup, her ikisinin de aşı ile korunabilir olduğu hatırlanmalıdır. ⁴

- ✓ Tütün kullanımı akciğer ve karaciğer kanseri de dahil olmak üzere 15 farklı kanser tipinin oluşumundan sorumludur. Bu nedenle tütün kullanımını bırakmak yaşam kalitesini artırır ve ömrü uzatır.
- ✓ Alkol kullanımı ağız, yemek borusu ve meme kanserine yol açtığından alkol tüketiminin azaltılması bu kanserlere yakalanma ihtimalini azaltır.
- ✓ Düzenli fiziksel aktivite ve beden kütle indeksinin normal aralıkta olması kolon ve böbrek kanseri de dahil olmak üzere pek çok kansere yakalanma ihtimalini azaltır.
- ✓ Güneşin ultraviyole ışınlarına ve solaryumlara maruz kalımın azaltılması ile deri kanserlerinden korunulabilir ⁵.

Kanser her yaşta olabileceği için farkındalık ve kanser risk faktörlerinden korunmak önemlidir.

¹ [Internet] https://www.who.int/health-topics/cancer/#tab=tab_1 Erişim: 15.01.2025

² [Internet] <https://www.wcrf.org/preventing-cancer/cancer-statistics/worldwide-cancer-data/#global-cancer-incidence-both-sexes> Erişim: 15.01.2025

³ Filho, A. M., Laversanne, M., et al. (2024). The GLOBOCAN 2022 cancer estimates: Data sources, methods, and a snapshot of the cancer burden worldwide. International journal of cancer, 10.1002/ijc.35278. Advance online publication.

⁴ [Internet] <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/cancer> Erişim: 21.01.2025

⁵ [Internet] <https://www.worldcancerday.org/about/preventing-cancer> Erişim: 21.01.2025

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ HALK SAĞLIĞI ANABİLİM DALI TOPLUM İÇİN BİLGİLENDİRME DİZİSİ (2024/2025-29)

Öte yandan, yaşın ilerlemesiyle kansere yol açan risk faktörlerine maruz kalım artar ve hücrel tamir mekanizmalarının etkililiği azalır. Bu sebeple ileri yaşlarda kanser vakaları daha sık görülür⁴. Kanserın erken teşhisinde kanser taramaları çok büyük önem taşımaktadır. Kişilerin yaşına göre uygun tarama ve tetkikleri yaptırmaları değerlidir. Türkiye’de taraması yapılan kanserler aşağıda belirtilmiştir⁶:

- ✓ Meme kanseri taraması: Ayda bir kendi kendine meme muayenesi, yılda bir klinik meme muayenesi ve 40-69 yaş aralığındaki kadınlarda iki yılda bir mamografi çekiminde oluşur.
- ✓ Serviks kanseri taraması: Serviks kanseri taraması kapsamında 30-65 yaş aralığındaki kadınlara beş yılda bir smear ve HPV-DNA testi yapılması önerilmektedir.
- ✓ Kolorektal kanser taraması: Kolorektal kanser taramaları 50-70 yaş aralığındaki kadın ve erkeklere iki yılda bir gaytada gizli kan testi bakılması ve aynı yaş aralığında 10 yılda bir kolonoskopi yapılmasından oluşur.

Erken teşhis ve doğru tedaviyle kanser vakalarının çoğunda iyileşme sağlanabilir. Kanser tedavisinde cerrahi, radyoterapi ve/veya sistemik tedavi (kemoterapi, hormonal tedavi veya biyolojik terapiler) uygulanabilir. Uygulanacak tedaviyi kanserin tipi belirler; hekim önerisiyle hastanın tanı sonrası en kısa sürede uygun tedaviyi alması hem yaşam süresini hem de yaşam kalitesini artırır⁴.

Tüm dünya genelinde 2000 yılından itibaren her yıl 4 Şubat’ta kanser hakkındaki farkındalığın artırılması, kanseri önlemenin teşviki ve kanserle mücadeleye yönelik adımlar atılması amacıyla Dünya Kanser Günü kapsamında etkinlikler yapılmaktadır. Dünya Kanser Günü, Uluslararası Kanser Kontrolü Birliği (UICC) tarafından ilan edilmiş bir gündür⁷. UICC, 1933 yılında İsviçre Cenevre’de kurulmuştur ve UICC’nin 172’den fazla üye ülkeden temsilcileri vardır. Birliğin kuruluş amacı küresel kanser yükünü azaltmak, kanser hastaları arasındaki hakkaniyeti teşvik etmek ve kanser kontrolünün bir küresel sağlık önceliği olmasını sağlamaktır⁸.

Bu yılın Dünya Kanser Günü teması “**benzersizlikle birleşmek**”tir. Bu temanın seçilmesinin sebebi kanserin bir tıbbi tanıdan daha fazlası oluşu; kanser tanısı almış olan her bireyin hastalık ile ilgili deneyiminin farklı oluşu ve bu bireylerin tedavi, yas, acı, sevgi ve dirençlilik öykülerinin birbirinden benzersiz oluşudur⁷. Hastalık aynı olsa da etkilenim bireye göre değişecektir. Öte yandan amaçlar ortak olup, mücadelede bir olmak, birbirimizi desteklemek önemlidir.

Kanser hastaları duyduklarını, gördüklerini veya anlaşılabildiklerini hissedemeyebilir. Bu nedenle her hastanın ihtiyacı olan bakım, tedavi ve yaklaşıma erişebilmesi için insan odaklı kanser bakımının önemi öne çıkmaktadır. İnsan odaklı bakımda hastalıktan öte, her bir hastanın farklı ihtiyaçları, endişeleri ve karar alma süreçlerine yönelik atılacak adımlar öne çıkmaktadır. İnsan odaklı bakımda sosyal bağların önemi bilinmektedir ve her bir hastanın fiziksel, ruhsal ve sosyal ihtiyaçlarının karşılanabilmesi amacıyla ailevi ve toplumsal ilişkiler teşvik edilmektedir⁹.

Uluslararası Kanser Kontrolü Birliği insan odaklı bakımın kanser tedavisinde uygulanabilmesi için hükümetleri, kurum ve kuruluşları acil olarak eyleme geçmeye çağırılmaktadır¹⁰.

⁶ [Internet] <https://hsgm.saglik.gov.tr/tr/kanser-taramalari> Erişim: 21.01.2025

⁷ [Internet] <https://www.worldcancerday.org/about> Erişim: 21.01.2025

⁸ [Internet] <https://www.worldcancerday.org/about/our-story> Erişim: 21.01.2025

⁹ [Internet] <https://www.worldcancerday.org/the-campaign/what-people-centred-care> Erişim: 21.01.2025

¹⁰ [Internet] <https://www.worldcancerday.org/the-campaign/our-asks> Erişim: 21.01.2025

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ HALK SAĞLIĞI ANABİLİM DALI
TOPLUM İÇİN BİLGİLENDİRME DİZİSİ (2024/2025-29)

Ülkemizde her yıl 1-7 Nisan Kanser Haftası olarak kutlanmaktadır. Bizler de kanser haftası ve gününde kanser hastalığını herkesin hayatın farklı bir döneminde yaşayabileceğinin farkında olmalı; kanserli hastalarının birbirinden farklı ve özel ihtiyaçları olabileceğini bilmeliyiz ve korku, güç, utanma, umutsuzluk, kabul, rahatlama, iyileşme, ağrı, kızgınlık, cesaret, direnç gibi farklı deneyimleri yaşarken kanserli hastaların yanında olmak, desteklemek, paylaşmak konusunda birlik olmalıyız.

¹¹ [Internet] https://www.worldcancerday.org/sites/default/files/2024-10/wcd25_posters_a3_en_05.pdf Erişim: 21.01.2025